Poštnina plačana v gotovini. Posamezna štev. 1 Dinar.

2. štev. V Ljubljani, 13. januarja 1923. Leto IV.

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gradišče 7. — Telefon 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 3 Din., za inozemstvo 5 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Krajevna organizacija Narodno-socijalistične stranke v Mariboru

sklicuje

za torek, dne 16. januarja 1923 ob 8. uri zvečer v veliki dvorani „Narodnega doma“

JAVEN SHOD.

Dnevni red:

1. Komunalna politika (poroča obč. svetnik tov. Roglič);
2. Državnozborske volitve (poroča poslanec tov. Brandner).

Tovariši! Somišljeniki! Vsi kot en mož na ta shod. Pokažimo, da so naše vrste disciplinirane in da se zanimamo za dnevna vprašanja.

Boj reakciji.

Ljubljana, 12. januarja 1923.

Zdi se, da se je razvoj ustavil in da je imel le Sombart prav, ki ni priznal nujnosti avtomatičnega razvoja v socijalističnemu smislu, kakor so to oznanjali malo prevročekrvni socijalisti, teoretiki marksistične struje. Socijalizem pride, o tem ni nobenega dvoma, pa ne sam od sebe, temveč le po intenzivnem delovanju vsega proletarijata. Ako pa se ne posreči pridobiti celokupen proletarijat, da pojde v boj za socijalizem, potem razvoj tudi ne pojde v smeri socijalizma. O tem si moramo biti na jasnem. In reči se mora, da so se zlasti nemški socijalistični teoretiki, predvsem pa seveda praktiki, od prevrata sem že jako približali temu naziranju.

Strogi, dlakocepni marksizem straši le še v nekaterih s teorijo prenapolnjenih glavah častihlepnih voditeljev. Pri resnem, le na uspeh se ozirajočem socijalistu je cilj glavno, taktika pa je uspehu podvržena.

Da se da razvoju lahko tudi drugo smer, je pokazal prav jasno Mussolini. Jeli tak razvoj, speljan na strnpot trajen, to bo pokazala bodočnost. Čisto gotovo pa je, da bo pot razvoja v bodočnosti predvsem odvisna od zrelosti proletarijata. Pojde li razvoj tako ali tako, proletarijat bo igral pri tem važno vlogo. Kdo je omogočil Mussoliniju, da je dal v Italiji razvoju novo smer? Smelo trdimo, da nihče drugi, kakor italijanski proletarijat. Italijanski proletarijat, needin, razkrojen in razkosan v neštevilno struj, je postal vsled tega brez upliva, brez hrbtenice in Mussolini je prav lahko podjarmil to needino maso. V italijanskem socijalizmu se najde vse struje od najvročekrvnejšega komunista do najhladnejšega reformista. Strokovne organizacije so istotako razbite in razkrojene, kakor politična stranka.

No, vzemimo samo slučaj, da bi bile razmere tudi pri Nemcih in Angležih take, pri Francozih so približno take, kje je potem še kaka ovira, da krene nazaj iz socijalistične smeri, v najskrajnejšo reakcijo v Mussolinijevem smislu.

Danes mora biti vsakemu socijalistu jasno, kako je potrebno predvsem, da je proletarijat edin! Teorija se mora predvsem ozirati na edinost proletarijata, ne na razkroj in njeno razumevanje in razkladanje mora postati bolj širokogrudno, ne tako ozkosrčno. To razumevajo danes predvsem praktični Angleži. Tudi Nemci so nastopili to pot in pripomogli k združenju dosedaj razdvojeni stranki.

Če se pomisli, da nam mora rešiti teorija še dve temeljni vprašanji, brez katerih socijalizem ni mogoč, kar je menda dovolj jasno pokazala ruska revolucija, potem šele vidimo, veliko brezpomembnost dosedanjega teoretičnega prerekanja. Rešiti se mora predvsem agrarno vprašanje in nič manj važno vprašanje inteligence. Dokler te dve vprašanji nista povoljno rešeni, je sicer lepo teoretizirati. se cepiti in prerekati, toda socijalizmu se s tem ne bo prišlo bliže. Če pa se kje kljub temu izvede, kakor se je to zgodilo na Ruskem, je polom gotov.

Radi tega manj prerekanja, več uvidevnosti in predvsem več skupnosti! Le z vidnimi uspehi je mogoče doseči, da postane socijalizem zaželjen, le z vztrajnim delom je mogoče rešiti temeljna vprašanja in le pri skupnem nastopu vsega proletarijata bo šel razvoj v smeri socijalizma.

Boj reakciji more napovedati le celokupen proletarijat, naj si to zapomni tudi naš jugoslovenski proletarijat. Nevarnost, da nastopi reakcija v fašistovskem smislu tudi pri nas, je zelo verjetna, in rekli bi že danes, da se zgodi to sigurno. Proletarijat ima v rokah moč, da to odvrne. Ako bi voditelji iz častihlepja mogoče tega ne hoteli storiti, potem naj odvrne to nevarnost proletarijat sam!

Prihodnji mesci morajo najti jugoslovanski proletarijat združen v eni fronti, brez razlike na to, da prisega ta struja na to, ona na drugo teorijo.

Dvolična politika.

Večkrat smo že povdarjali, da ni mogoče, da bi kakšna politična stranka mogla zastopati stanove, katerih interesi se križajo. Pri tem smo imeli v vidu tako demokratsko, kakor Slovensko ljudsko stranko. Obe namreč naglašata, da je mogoče in da hočeta zastopati interese vseh stanov pod streho ene politične stranke: prva stranka utemeljuje svoje stališče z narodnimi, druga z verskimi razlogi.

Kako izgleda taka politika v dejanju, nam priča razpad demokratske stranke. Kmetje so si ustanovili Samostojno kmetijsko, delavci in uradniki pa Narodno-socijalistično stranko.

Ista usoda bo, kakor kažejo vsa znamenja, doletela tudi Slovensko ljudsko stranko. V zadnjem času so se dogodili gorostasni slučaji, ki jasno pričajo, da je politični stranki povsem nemogoče zastopati interese vseh stanov, ne da bi bila njena politika neodkritosrčna. Pri rokah imamo dokumente, ki so Slovenski ljudski stranki zelo neprijetni in ki dokazujejo, da je vsa politika SLS preračunana le na glasove volilcev, ne oziraje se na to, ali bo mogla njihove interese zastopati ali ne.

To stranko, ki hoče zastopati vse stanove, producente in konsumente, hišne gospodarje in stanovanjske najemnike, smo v zadnjem času zalotili pri dveh nemoralnih dejanjih. Da bi ustregla kmetom, ki imajo na prodaj prašiče, so njeni poslanci Brodar, Stanovnik in tovariši vložili dne 3. novembra 1922 na ministra za poljedelstvo »upit« (vprašanje) z zahtevo, da se mora dovoliti prost izvoz prašičev in v ta namen znižati izvozna carina. Istočasno pa je SLS hotela ugoditi tudi delavcem in uradnikom, torej konsumentom, zato je njen poslanec dr. Gosar protestiral proti znižanju izvozne carine. Poslanci iste stranke so torej zahtevali ob istem času izvoz, da bi ustregli svojim kmetom — producentom in obenem ukinitev izvoza, da bi zadovoljili krščansko-socijalne konsumente. Kdo je uspel s svojo zahtevo? Naravno poslanci kmetskih producentov, ki imajo v SLS 14 poslancev, dočim imajo konsumenti samo enega. Dr. Gosar kot zastopnik krščansko-socijalnega delavstva je moral podleči v boju z izvozničarji. V vsaki stranki odloča pa vedno le volja večine. Ta večina pri SLS so kmetijski producenti, oziroma klerikalni agrarci, ki hočejo prašiče izvažati, dočim bo poslanec SLS dr. Gosar delavce in uradnike tolažil le z »upiti«. Zato bi bilo povsem naravno, če bi poslanci krščansko-socijalnih konsumentov iz SLS izstopili in se pridružili ostalim poslancem zastopnikom delavskih slojev. Pa tudi krščansko-socijalni delavci in uradniki, ki so organizirani v SLS, bi morali iz te stranke izstopiti in se organizirati v kaki delavski stranki, ako hočejo zaščititi svoje stanovske interese. Na sodelovanje z delavskimi strankami smo bili narodni socijalisti vedno pripravljeni. Dokler pa so v skupni stranki s kapitalisti in agrarci, je to nemogoče, ker morajo tudi voditelji krščanskih socijalistov nositi vso odgovornost za politiko SLS, katere člani so.

Pri novem stanovanjskem zakonu se je pokazala ista slika. Ker je SLS hotela zadovoljiti oboje, hišne gospodarje in najemnike, je prvim ugodila s tem, da so njeni zastopniki poslanci Sušnik in (celo!) dr. Gosar glasovali za ta krivični zakon, stanovanjske najemnike pa so potolažili s tem, da so po časopisih in shodih hujskali proti temu zakonu, dokler jih pri tem nečednem dejanju ni zalotila naša stranka, ki je stanovanjskim najemnikom predočila stvar, kakršna je v resnici, **da so namreč klerikalci glasovali za novi stan. zakon.**

Radovedni smo, kdaj bodo končno delavci in uradniki, konsumenti in stanovanjski najemniki izpregledali. Narodno-socijalistična stranka je vedno povdarjala, da je nemoralna tista stranka, ki hoče organizirati vse, gospodarje in delavce, producente in konsumente pod eno streho, ker se mora, ako se hoče ugoditi enemu, vzeti nekaj drugemu. Radi tega je potrebno, da se pač organizirajo v eni stranki vsi delavski stanovi, nikakor pa ne vsi stanovi sploh, katerih interesi se bistveno križajo. Samo tisti, ki imajo enake interese, spadajo v eno stranko, nikakor pa ne taki, katerih interesi si nasprotujejo.

Mislimo, da bodo sedaj izpregledali vsi oni delavci in javni nameščenci, ki so capljali za agrarno SLS, ki jih je sleparila ravno tako kot demokratska stranka, o čemur dovolj razločno govorita dva »upita« in stanovanjski zakon, ki tvorijo važne dokumente klerikalne dvolične politike. Kdor misli s svojimi možgani, ta ve, kaj ima storiti!

Politične vesti.

Volilna borba se je začela po vsej državi. Dosedaj obstoja ta borba le v prepiranju v posameznih strankah in v slepomišenju. Vse stranke manevrirajo, da bi preslepile svoje nasprotnike.

V Sloveniji

so začeli prvi demokrati. Spravljali so skupaj »napredne« stranke, ponujali kompromise na desno in levo in delili mandate. Zanimiv dogodek smo zvedeli iz korespondence med samostojnežem Drofenikom in demokratom dr. Kukovcem. Dr. Kukovec je objavil pismo, ki mu ga je pisal Drofenik. Iz tega pisma smo zvedeli, da JDS in SKS kar brez njene vednosti razpolagata z NSS. Zato pa so tudi naši politiki »naprednjaki«! No, in končno si je SKS vendarle premislila iti skupaj z JDS ter ji odpovedala ljubezen. Tako SKS navsezadnje le še upa na kak mandat; če bi šla pa z JDS, bi ne dobila niti enega mandata.

Ko se ji ni obnesel prvi poskus, je začela JDS z drugo taktiko. Proglasila je svoje kandidate z namenom, da ostraši druge stranke, češ, glejte nas junake! Previdno pa je pustila še ena vrata odprta in »napredni« elementi se še vedno lahko pridružijo. Kakor vedno, je imela JDS pri izberi kandidatov tudi topot »silno srečno« roko. Za nosilca štajerske liste si je »izbrala« dr. Kukovca, omenja pa, da bo treba postaviti — tako malo nižje — tudi uradnika, da bo bolj vleklo.

Socijalisti glede volitev še niso ukrenili ničesar in bilo bi le pozdraviti, če se že enkrat najdejo vse proletarske stranke na skupni listi. Opazuje se dobra volja pri vseh strujah.

Klerikalci so se vrgli z vso silo v boj in vse kaže, da ga bodo vodili brezobzirno.

Na Hrvatskem

situacija še ni jasna. Težišče leži v Hrvatskem bloku. Danes se še ne ve, pojde li Radić v volilni boj na lastno pest ali bodo nastopale vse stranke, ki so v Hrvatskem bloku, skupaj. Bogve kako prijazno se te stranke ne gledajo med seboj. Opazuje se, da Radićeva zvezda precej ugaša.

V nedeljo se je vršil v Zagrebu shod Jugoslovanske republikanske stranke. Zborovanje je bilo izborno obiskano kljub temu, da so govorili samo srbski republikanci. Zagrebčani so govore živahno odobravali. Jugoslovanska republikanska stranka je za federativno republiko, v katero naj se sprejme tudi Bolgare. Z Radićem se srbski republikanci ne strinjajo, ker je njegova stranka razredna. Na shodu je govoril tudi Miša Trifunović, srbski kmet iz Topole, ki je izročil Hrvatom pozdrave republikanske Šumadije ter jih pozval na skupno delo za jugoslovansko federativno republiko.

V Vojvodini

vlada popoln politični kaos. Vse stranke so v razkroju in dosedaj niti ena ni bila v stanu postaviti svoje kandidate. Radikali ne vedo, bi li kandidirali Protićevce ali Pašićevce. Demokrati si niso na jasnem, bi li naj postavili na listo pripadnike Pribičevića ali Davidovića. Zemljoradniki so se razcepili na več delov. Tudi med socijalisti vlada nejasnost. Vrhu tega še ni določeno, bodo li imeli Nemci in Madžari volilno pravico.

V Srbiji

se koljejo stranke med seboj po načinu, ki je v tej orijentalski zemlji običa-

jen. Nobeno sredstvo ni preslabo, samo da škoduje nasprotniku. Kakor poročajo časopisi, je poseglo v boj tudi vojaštvo. Radikalci so ustregli želji belorokov in imenovali 16 generalov. Kot za protiuslugo pomaga bela roka radikalcem s tem, da kliče neljube politike drugih strank k vojakom in jih tudi drugače na vse mogoče načine šikanira. Vse kaže, da veliko opevani šumadijski duh ne bo v stanu uvesti v našo državo evropsko kulturo.

Kako širijo kulturo. Kake ljudi so protežirali demokrati, se najbolj vidi na tem, da je Pribičević imenoval šolskim nadzornikom v Dževdželiju nekega Joksića, ki ima samo tri razrede ljudske šole. Njegovo pravo ime pa ni Joksić, temveč Radivoj Vasić. Pod tem imenom je služil v kraljevi gardi, kjer je zagrešil zločin, za katerega je bil kaznovan z 10 letno ječo. Da se izogne kazni, je zbežal v Črno goro, potem v Sandžak, kjer je ukradel dokumente pokojnega Joksića. V Sandžaku so ga postavile turške oblasti za učitelja, a Pribičević ga je imenoval nadzornikom, ker je postal demokrat.

Spalajković bivši komunist. Spalajković je eden od beograjske porodice, eden prvih. Sedaj zastopa našo državo v Parizu. Splošno znan je postal, ko je na seji Društva narodov vstal in rekel, da je bolje, da 20 milijonov Rusov pogine, kakor da bi se dalo gladujočim v Rusiji kako podporo. Kakor se vidi, je to jako vljuden in človekoljuben gospod, čista kri beograjske porodice. Ta častivredni gospod zastopa sedaj našo državo na konferenci v Lausanne. Veliki listi ga imenujejo jako tankočutno »nervoznega gospoda«. Svet to namigavanje že razume. No, in o tem »nervoznem gospodu« pripoveduje dopisnik »N. F. P.«, da je bil prej boljševik, in da se je odpovedal Leninu šele tedaj, ko je ta pustil zapreti romunskega poslanika. Lepe stvari človek zve, ko čita tu in sem kak list iz daljne Evrope.

Svetovni pregled.

Pred novo svetovno vojno?

Ljubljana, 11. januarja 1923.

Politično obzorje je mračno in pokrito s temnimi oblaki. Danes ali jutri utegne izbruhniti vihar in potegniti preko evropskih poljan. V »Novi Pravdi« smo že večkrat povedali, da leži težišče vse svetovne politike v takozvanih reparacijah ali v vojni odškodnini, ki jo naj da Nemčija entenţi, ker je zgubila vojno. Ententa je med drugim obsodila Nemčijo, da ji mora plačati

132 milijard mark v zlatu.

To je taka svota denarja, da si je mi navadni zemljani enostavno ne moremo predstavljati. Nemčija je takoj, ko je dobila nalog, da mora plačati, izjavila, da te svote ne zmore. Sicer je pripravljena plačati vojno odškodnino, toda le v taki izmeri, da ji bo to mogoče storiti. Iz tega je nastala znana igra, ki jo igrajo že štiri leta. Ententa je vedno trdila, da Nemčija mora in tudi more plačati, Nemčija je venomer odgovarjala: saj bi rada dala, toda pri najboljši volji ne morem; česar ne zmorem, ne morem. Vršila se je konferenca za konferenco, vse z enim in istim uspehom, bolje: vse brez uspeha.

Vendar pa se je položaj v teh štirih letih temeljito izpremenil. Medtem, ko je nastopala ententa do zadnjega časa enotno, se je sedaj takorekoč sprla. — Amerika je pokazala ententi takoj po sklenjenem miru hrbet. Z norci, ki so sklenili tak mir, da samo pospešuje novo vojno, ni hotela Amerika imeti več opravka. Anglija kot evropska država in glavni član entente je sicer soglašala z drugimi ententnimi državami, vendar pa je na tihem delala svojo politiko, predvsem se je potom lastnih strokovnjakov prepričala o pravem gospodarskem stanju Nemčije. In Anglija je bila prva, ki je decembra l. l. predlagala na konferenci v Londonu, naj se zniža svota vojne odškodnine, ki jo ima plačati Nemčija. Francija, Italija in Belgija so to odklonile in seja je potekla brezuspešno ter bila odgodena na 2. januar 1923. Ta dan se je vršila konferenca o vojni odškodnini v Parizu. Angleži so prišli zopet s svojim predlogom, da se Nemčiji zniža svota vojne odškodnine; šli so še dalje in predlagali, da se Nemčiji dovoli, da ji prihodnja 4 leta sploh ne bo treba plačevati nikake odškodnine, da si tako opomore in pozneje naloženo svoto res lahko izplača. Francozi, Italijani in Belgijci so predlog Angležev zopet odklonili, oz. so hoteli imeti za odlog plačila garancije, ki bi obstojala v tem, da bi zasedli najbogatejši del Nemčije. Angleži so nato vstali in odšli, spravili so svojo prtljago in se prihodnji dan odpeljali v London. — Angleški ministrski predsednik je sicer pred odhodom rekel, da ima Francoze prav rad, pa tudi francoski ministrski predsednik je zatrjeval, da so muAngleži zelo pri srcu. To priznanje medsebojne ljubezni ni nič drugega, kakor čin uljudnosti, v resnici pa je zveza med Francijo in Anglijo vsled izida te konference skoraj pretrgana.

Kaj bo sedaj?

15. januarja 1923 zapade plačilo obroka vojne odškodnine, ki jo ima plačati Nemčija. Odšteti bi morala 500 milijonov zlatih mark. Nemčija že izjavlja, da tega obroka ne bo plačala, ker nič nima, Francija pa zahteva brezpogojno denar. Francoski listi že pišejo, da ima Francija sedaj proste roke, Angleži je ne bodo mogli več ovirati, ker so takorekoč izstopili iz entente, in Francija bo delala sedaj lahko francosko politiko. Francija mobilizira, mobilizirata Italija in Belgija. Nemčija 15. januarja ne bo plačala in Francija, Italija in Belgija bodo vkorakale v Nemčijo, da zasedejo njen najbogatejši del. Kaj bo rekla na to Anglija, kaj Amerika, tega se še danes ne ve.

Toda Nemčija se pripravlja. Nemška vlada bo v tem trenutku, ko prestopijo vojaki Francije, Italije in Belgije nemška tla, javila Ameriki in Angliji, da smatra, da je s tem korakom postala mirovna pogodba neveljavna in da ona torej ničesar več ne dolguje. Kako se bo razvijala stvar dalje, kdo more to povedati? Ko enkrat vojaštvo koraka, ga je le težko vstaviti.

Črni oblaki se kopičijo, težki dnevi čakajo Evropo.

Kaj bo z Avstrijo?

Poročali smo že, da je bilo Avstriji dovoljeno mednarodno posojilo. Toda nastali težki evropski položaj je zaprl vse blagajne. Nihče noče dati denarja, ker nihče ne ve, kaj nam že lahko prinese jutrišnji dan. Tako tudi avstrijsko posojilo najbrže ne bo izplačano. V teh težkih slutnjah vprašujejo avstrijski listi: Kaj bo z Avstrijo? Avstrija umira, in ako obljubljenega posojila ne dobi, bo gotovo izdahnila. Da postane tudi avstrijsko vprašanje v tem težkem času tako kočljivo, to je še ravno manjkalo. Plaz se je utrgal, kam se bo valil in kaj vse bo pokopal, tega seveda danes še ne ve nihče.

Češkoslovaška.

Le močno gospodarstvo varuje narodnost. Nemški poslanci v češkem parlamentu so delali do sedaj samo nacijonalno politiko, tako približno, kakor jo je delal svoj čas zloglasni Wolf v bivšem avstrijskem parlamentu. Govorili so samo o češki nevarnosti za nemštvo, o zatiranju Nemcev, popolnoma zanemarjali pa so gospodarsko politiko. Z nacijonalno politiko se rešuje tudi gospodarska politika, so rekli. Toda čudno, nemški narod na Češkem s tem kričanjem ni zadovoljen. Najprej so se čuli posamezni glasovi, ki so rekli, da se ne bo s kričanjem nemškemu narodu nič pomagalo. Te posamezne glasove so kričači takoj osumili, da so najmanj Čehom prijazni, mogoče pa tudi od Čehov podkupljeni. In kričači so kričali dalje. Koncem decembra 1922 pa se je oglasila naenkrat velika skupina nemškega naroda na Češkem in odločno obsodila kričavo frazerstvo puhlih glasov. Oglasila se je mogočna nemška kmetska zveza, poklicala je na svoj shod poslance in jim povedala v obraz, da se s kričanjem in hujskanjem ne bo rešilo nemškega naroda na Češkem. **Edino sredstvo, ki je v stanu dvigniti in držati narod, je gospodarska moč in neumorno gospodarsko delo.** Na tem polju naj delajo poslanci.

Število analfabetov v čehoslovaški armadi. Čehosl. vojno ministrstvo razglaša: Z 31. julijem 1922 je bilo v čehosl. vojski med Čehi 0.22, med Nemci 0.35, med Madžari 2.47 med Slovaki 5.01, med Karpatskimi Rusi 21.34 odstotkov analfabetov.

Proglas čeških fašistov. Češki fašisti so izdali proglas, v katerem zahtevajo med drugim, da se odpravijo vezane liste pri volitvah, ki jih imenujejo največjo rakrano V to svrho bodo uvedli plebiscit. Iz vojske in državne službe naj se odpustijo vsi prevratni in nezanesljivi elementi. Iz šol mora politika izginiti, mladini pod 16 letom ne sme biti dovoljen vstop k političnim zborovanjem. Močno ost kaže proglas proti socijalistom, katere dolži, da delajo za komunizem.

Napad na čehoslovaškega finančnega ministra dr. Rašina.

Politični umori so v našem prosvitljenem času takorekoč na dnevnem redu. Pred tremi tedni je bil umorjen predsednik poljske republike, 5. t. m. pa je bil napaden in težko ranjen čehoslovaški finančni minister dr. Rašin. Poljskega predsednika je ustrelil reakcijonarec, dr. Rašina anarhistični komunist, kakor se sam imenuje. Obsojamo umor, naj ga izvrši ta ali oni. Posebno pa je umor obsojati v današnjih demokratičnih časih, ko posamezna oseba ne velja nič, temveč postavljajo osebe le stranke. Režim se z umorom ne izpremeni, ker ga predstavlja večina od naroda izvoljenih poslancev.

Rašin je bil pri napadu težko ranjen in še ni gotovo, ali ga bo mogoče rešiti smrti ali ne. Napadalec pravi, da je streljal na Rašina radi tega, ker ga je smatral kot glavnega predstavnika velikega kapitala in povzročitelja današnje težke gospodarske krize in ž njo zvezane številne brezposelnosti na Češkem.

Rašin je cel mož, to mu priznavajo tudi socijalisti. Je pravi tip meščanskega buržuja. Bil je skrajni revolucijonarec proti monarhistični Avstriji in se je boril skupaj s celokupnim češkim narodom proti Habsburžanom. Za ustanovitev čehoslovaške republike ima on največje zasluge. Toda komaj je bila ustanovljena čehoslovaška država, vidimo Rašina na desnici v borbi proti lastnemu češkemu proletarijatu. Bil je ta boj odkrito in moško. Kaka razlika med Rašinom, možem s svetovnim obzorjem in neuklonljivim značajem, in našimi demokrati, ki niso nič drugega, kakor navadni sluge vsakemu režimu. Medtem ko vzbuja Rašin kljub vsemu nasprotstvu spoštovanje, vzbujajo naši buržuji, zbrani v takozvani demokratski stranki, le gnjus.

Ogrska.

Smrt madžarskega nacijonalista. Koncem decembra pr. l. je umrl v Budimpešti največji ogrski tovarnar in seveda tudi velenarodni madžar baron Manfred Weiss. Bil je žid. Pogreba se je udeležilo vse, kar na Ogrskem le malo kaj velja. Celo kraljevi namestnik in oskrbnik Ogrske je šel za krsto. Nad 40 let je živel in delal Weiss na Ogrskem, bil je narodni steber Madžarov, toda — madžarščine se do svoje smrti ni naučil. Nekoč se je izrazil: »Če kronanemu kralju ni treba znati madžarščine, zakaj bi jo moral znati jaz.« Dajal je magnatom denar, zato pa je smel delati z madžarskim proletarijatom, kar je hotel. Ja, ta narodnost kapitalistov! Pa so povsod enaki!

Italija.

Mussolinijeva Italija. Mussolini je ukazal, da se podaljša vojaška služba, ki je trajala do sedaj od 8 do 12 mesecev, na 18 mesecev. Zračni in tehnični del vojske se mora posebno gojiti. V laških šolah prej ni smelo biti križa, Mussolini je ukazal, da se mora namestiti razpelo v vseh šolah. Od sedaj naprej mora biti veronauk glavna podlaga celokupne javne vzgoje. Cerkev mora postati duša države, je rekel minister Anile, ki je uradnikom prepovedal pripadnost k framazonom. Mussolini že ve, s kom se je treba zvezati, da je mogoče tiščati ljudstvo k tlom.

Življenje v Italiji pod fašistovsko vlado. Pustimo enkrat besedo fašistom samim. Pred nami leži več laških vladnih oz. fašistovskih listov iz mesca decembra. Škoda, da nimamo več prostora, da bi ponatisnili izvlečke iz več listov. Kako lepo sliko bi dobili naši čitatelji! Prinesemo le en posnetek iz rimskega fašistovsko-vladnega lista »Messaggero«, ki opisuje 19. decembra 1922 »Dogodke v Turinu« tako-le:

»Preteklo noč, okoli 12. ure, so streljali trije individuji iz zasede na šest fašistov, i so šli mirno svojo pot. Fašist Giuseppe Breda je bil zadet, zakričal je in padel.« ... Ko so prenesli ranjenca v bolnico, so se podali fašisti v prostore Fascio in sklicali skupine, ki so se razdelile po okraju, kjer se je izvršil napad. Od teh sta bila dva ranjena. Nato se je izvršila mobilizacija centurij v Piemontu in koncentracija »črnih srajc« v Turinu. Ob 11. uri 30 minut so zasedli fašisti delavsko zbornico. Hiša je bila skoraj prazna. Samo v pritličju so bila vrata enega prostora zaprta. Fašisti so vrata razstrelili. Notri je bilo pet ljudi, med njimi komunistični poslanec Pagella. Kaj se je nato zgodilo, se ne ve natančno. Znano je, da sta se odpeljala iz hiše kmalu dva bolniška vozova.

Fašisti so naznanili svoj pohod policijskemu ravnatelju telefonično. V bolnico so pripeljali le dva ranjenca, poslanca Paganella, ki je dobil rano na levem očesu in bo v 14 dneh ozdravel, ter železničarja Arturo Čozza, ki bo okreval v kakih 40 dneh. V prostoru delavske zbornice je bil tudi komunistični občinski svetnik Feruto; njega so našli danes zvečer mrtvega na travniku »Nichelino«. O Cesare Fanti-ju, voditelju železničarskega sindikata, ki je bil tudi navzoč, manjka vsaka sled. Dopoldne so se podali fašisti v predmestna stanovanja, kjer so preiskali privržence prevratnih strank telesno. Nekateri so se zoperstavljali, te so enostavno pretepli. Morali so v bolnico. Proti večeru je postalo delovanje fašistov še bolj živahno. Komunističnega železničarja Matheo Violero, katerega so srečali pred njegovim stanovanjem, so ubili. Druga skupina fašistov se je podala na stanovanje komunističnega gostilničarja Leone Mazzolija, kjer mu je zbila vse mobilije. Gostilničarja, ki je zagrabil revolver, so razorožili in ranili. Isto uro so našli pred vratmi San Paola truplo nekega delavca. Pred vratmi Nizza je bil ustreljen čevljar Paolo Mari. Kmalu po polnoči so našli na korzo Vittorio Emanuelle nekega človeka v zadnjih zdihljajih. Na glavi je imel rano od strela, ko so ga pripeljali v bolnico, je umrl. V ulici Pinelli so našli truplo nekega Chiomo Andrea. Izvršile so se nebrojne hišne preiskave. Več ljudi je moralo piti velike količine ricinovega olja. Pred polnočjo je začelo na eč krajih goreti; velik požar razsaja ravno sedaj v delavski zbornici.«

Tako »Messaggero«. Naši čitatelji sedaj vidijo, kako vlada Mussolini s svojimi fašisti.

D'Annunzio zapusti Italijo. Značilno za razmere, ki vladajo v Italiji, je, da je sklenil vel. laški junak, d' Annunzio zapustiti Italijo, da bo iz varnega inozemstva opazoval, kako se bodo razvijale razmere v Italiji. Mussolini in d'Annunzio sta hotela rešiti Italijo vsak po svoje. Sedaj sta se pa pošteno sprla. D'Annunzio je hotel združiti vse strokovne organizacije brez razlike strank. Ta D'Annunzijeva misel pa ni našla milosti pri Mussoliniju in fašistih, ki so ugotovili, da so D' Annunzio zapustiti Italijo, da bo iz fašizmu sovražne. Zato je Mussolini razpustil strokovne organizacije in ukazal napasti tudi društvene domove d'Annunzijevih »reških legijonarjev«. To je slavnega d'Annunzija tako razkačilo, da je sklenil zapustiti nehvaležno domovino.

Nemčija.

Število prebivalstva glavnega mesta Nemčije. Po najnovejših podatkih statističnega urada je bilo v Berlinu koncem mesca decembra 1922 4,200.000 prebivalcev. S tem je stopil Berlin v vrsto mest, ki štejejo nad 4 milijone duš. Ta mesta so: New York, London, Shanghai in sedaj Berlin.

Rusi v Lausanne.

V mestu Lausanne v Švici se vrši že dalje časa važna konferenca. Sklepa se mir med Turčijo in evropskimi velevlastmi. Tudi ruska vlada je zastopana v Lausanne. Listi pišejo, da je strašno veliko Rusov v Lausanne, ne le boljševikov, temveč Rusov vseh barv. So tam caristi, socijalni revolucijonarji, Wranglovi odposlanci. In ti Rusi se med seboj prav dobro razumejo. Wranglovci in soc. revolucijonarji imajo neprestano sestanke z boljševiki, povsod se jih vidi debatirati in paktirati in prav zaupljivo pomežikovati. Ententa je s tem pojavom prav nezadovoljna, pravijo, da to

za Evropo ne znači nič razveseljivega. Sicer pa posnemajo boljševiki prav pridno ententino politiko. Sedaj so pripeljali vse polno najlepših žensk, ki imajo nalogo, da uspešno špionirajo pri vročih ljubimcih nasprotnega tabora. Ženski spol je v Lausanne prvovrstno zastopan, kajti tudi Angleži in Francozi so prispeli z »izbornim ženskim materijalom«.

Švica.

Tipografska stavka v Švici je 20. dec. pr. l. končala. Do sporazuma je došlo na ta način, da je šlo delavstvo pod starimi pogoji, z malimi izpremembami, nazaj na delo, a pogajanja za novo tarifo so se začela 8. januarja t. l. Boljšega rezultata švicarsko grafično delavstvo ni moglo doseči, ker je stala oblast s celim svojim aparatom na strani delodajalcev, tako, da so se zaplenjevale celo denarne podpore, poslane od delavstva iz inozemstva. Današnje stanje pa se mora smatrati za premirje in je čisto gotovo, da se 8. januarja t. l. započeta pogajanja za novo tarifo ne bodo završila mirno.

Poročila z dežele.

Maribor. — Mariborski podžupan g. Ivan Roglič je odložil podžupansko čast in vsi narodno-socijalistični občinski svetniki so izstopili iz odsekov. Cel klub je prestopil v opozicijo. K temu koraku so se odločili v glavnem radi tega, ker so župan in njegovi sodrugi zavlačevali razprave o važnih predlogih principijelnega vprašanja. O tej zadevi prihodnjič podrobneje.

Maribor. — Kdo je zakrivil sedanji krivični stanovanjski zakon? Intervencija poslanca Brandnerja pri vladi v Beogradu za stanovanjske najemnike. — Na velikem protestnem shodu stanovanjskih najemnikov in podnajemnikov v Mariboru dne 4. decembra t. l. je tov. poslanec Brandner na zahtevo zborovalcev pojasnil, da je načrt novega stanovanjskega zakona, ki je stopil v veljavo 1. januarja t. l., predložil zakonodajnemu odboru takratni minister za socijalno politiko dr. Kukovec in da so na seji zakonodajnega odbora dne 15. decembra 1921 glasovali za ta zakon tudi trije slovenski poslanci in sicer poslanca Sušnik in dr. Gosar od Slovenske ljudske stranke in poslanec Majcen od Samostojne kmetijske stranke. — Pri tem važnem razkritju vzbuja veliko pozornost dvolična politika Slovenske ljudske stranke, katera hoče zastopati hišne posestnike in stanovanjske najemnike obenem. Poslanec Žebot se je nedavno udeležil shoda hišnih posestnikov, profesor Vesenjak pa shoda stanovanjskih najemnikov, kjer sta agitirala za SLS: prvi med hišnimi posestniki, drugi pa med stanovanjskimi najemniki. Znano je: Kdor zastopa interese hišnih posestnikov, ta ne more obenem zastopati interesov stanovanjskih najemnikov! Ta dvolična politika je čisto navadno politično sleparstvo, ki ga je treba pred narodom razkrinkati.

*

Tovariš poslanec Brandner je v stanovanjski zadevi odposlal ministru za socijalno politiko sledeči protest:

Gosp. ministru za soc. politiko dr. Niku Periću v Beogradu. — Gospod minister! Včeraj sem se udeležil velikega protestnega shoda stanovanjskih najemnikov in podnajemnikov v Mariboru in sem bil priča velikemu razburjenju ljudstva proti novemu stanovanjskemu zakonu, oziroma ž njim v zvezi izdanim pravilnikom, ki stanovanjske najemnike prepušča na milost in nemilost hišnim gospodarjem, katerim je po tem zakonu dana možnost zviševanja stanarine, kar se je tudi že pričelo. Prizadeti so v prvi vrsti državni nameščenci, katerih razburjenje je popolnoma razumljivo, ako pomislimo, da se je s tem zakonom njihov gmotni položaj poslabšal ravno v času, ko so pričakovali povišanje svojih prejemkov. Namesto obljubljene 13. plače je stopil v veljavo krivični stanovanjskj zakon, ki hudo obremenjuje stanovanjske najemnike in jih izpostavlja vsakovrstnim šikanam. Stanje državnih nameščencev, posebno nižjih, ki so vsled maksimiranja družinskih doklad najbolj prizadeti, je tako brezupno, da je potrebna nujna odpomoč, še predno se sestane nova narodna skupščina. Ker vsled razpusta parlamenta ni mogoče ukiniti krivičnega stanovanjskega zakona, predlagam, da se sedaj vsaj po možnosti ublaži v korist stanovanjskih najemnikov dr. Žerjavov izvrševalni pravilnik k temu zakonu. Poleg tega Vas prosim, da predočite ministrskemu svetu brezupno stanje državnih nameščencev, invalidov in upokojencev, ki Vam mora biti dobro znano iz neštetih naših interpelacij in govorov v parlamentu. — Ako se v tej stvari ničesar ne stori in če se dopusti, da se v času, ko so zgoraj omenjeni obubožani sloji zaman pričakovali izboljšanje svojega gmotnega položaja, iztirjava od njih še višjo stanarino, potem bo prišlo do ostrih nastopov in do jako težkih posledic. — Gospod minister! Tako se napram državljanom, ki vestno izpolnjujejo svoje dolžnosti napram državi, vendar ne postopa! Kot narodni poslanec smatram za svojo dolžnost, da Vas, gospod minister, na to opozorim, odklanjajoč vsako odgovornost za posledice v slučaju neuvaževanja moje nujne intervencije. — V Mariboru, dne 5. decembra 1922. — Anton Brandner, narodni poslanec.

Ptuj. — Občni zbor krajevne organizacije NSS Ptuj ve vrši dne 18. januarja ob 20. uri v spodnji dvorani »Narodnega doma«. Dolžnost vsakega pristaša je, da se občnega zbora zanesljivo in točno udeleži. Odbor. — Na prvi letošni občinski seji, ki se je vršila dne 2. t. m., izrazil je g. župan novoletne čestitke mestnemu svetu povdarjajoč, da je ptujski občinski svet edini v Sloveniji, da še dokaj stvarno deluje. Nato je podal tov. Mikoletič v imenu kluba NSS mestnih svetovalcev sledečo izjavo: Klub NSS občinskih odbornikov podaja v zadevi tovariša podžupana Blažeka sledečo izjavo, katera se naj v celoti vzame na zapisnik: »Tovariša Antona Blažeka se je kot podžupana obdolžilo hudodelstva zlorabe uradne oblasti kot predsednika stanovanjskega oblastva mestnega magistrata v Ptuju v stanovanjski zadevi Vuka Dolničarja, vsled česar je bila proti njemu vložena ovadba v smislu § 101 kaz. z., ter je ta radi tega prišel v sodno preiskavo. V svesti si svoje popolne nedolžnosti je tovariš Blažek brez kakegakoli poziva takoj začasno odložil svoje podžupansko mesto, da tako v vsem varuje objektivnost preiskave. Izkazala se je resnica. Sodišče kljub zaslišanju mnogoštevilnih prič in vsej svoji vestnosti ni našlo vzroka za kazensko postopanje proti njemu ter je na predlog drž. pravdništva št. 2694/22, z dne 7. decembra 1922, nadaljnje preganjane ustavilo. Tovariš Blažek je torej povsem nedolžna žrtev podlega denuncijantstva. Na izrecno željo tov. Blažeka ne mara klub NSS občinskih odbornikov za enkrat te zadeve spravljati v obširnejšo debato mestnega sveta, kamor bi sicer po svoji važnosti spadala, pač pa je za vsako podrobnejšo informacijo o poteku preiskave tovariš Blažek, kakor tudi naš klub na zahtevo vsakomur na razpolago. — Mi se za enkrat zadovolimo le s konštatacijo, da je pismo, katerega so visoki kverulanti vzeli za podstavo ovadbe in ki bi naj tvorilo glavni dokaz krivde podžupana Blažeka, izšlo brez njegove vednosti iz pisarne predsednika tukajšnje krajevne organizacije demokratske stranke g. dr. Toneta Gosaka. Ne maramo iz tega sklepati, da ima tudi ta nečedna ovadba izvir v strankarski strasti. — To mnenje potrjuje tudi nekvalificiran napad v »Jutru«, št. 245, z dne 15. oktobra 1922. Ker kaže g. dopisnikar iz Ptuja samo zaplotniško junaštvo in to kljub vsem javnim pozivom, bo čutil nizkotnost denuncirana žal samo list »Jutro«, oziroma njegov odgovorni urednik. — Klub NSS smatra vsled tega za dolžnost vsakega posameznega odbornika, kateremu še strankarstvo ni zrastlo nad osebno čast in poštenje navadnega človeka, da dá tov. podžupanu Blažeku za vsa po nedolžnem prestana preganjanja vsaj delno zadoščenje s tem, da mu dá na današnji seji, ko prevzema zopet svoje mesto v mestnem odboru, zaupnico. — G. župana pa prosimo, da dá ta naš predlog na glasovanje.« — Po izjavi je predlagal tov. Mikuletič zaupnico za tov. podžupana A. Blažeka, da se mu tako vsaj moralno popravi storjena krivica. Na poziv župana je potem celotni mestni svet — brez izjeme — podal zaupnico tov. podžupanu in tako obsodil razdiralno delo takozvanih »akademično izobraženih mladinov«. — V smislu nove stanovanjske naredbe, ki je stopila v veljavo s 1. januarjem 1923, so bili izvoljeni v komisijo sledeči gg.: dr. A. Brumen, predsednik, dr. Visenjak njegov namestnik; gg. Fr. Čuček, I. Furthner in F. Lenart za hišne posestnike; gg. prof. Beranič, prof. Vodnik in Hönigman za najemnike. — Ker povišujejo skoraj vsi hišni posestniki najemnino zelo pretirano, pozivljemo tem potem vse najemnike, naj pristopijo v društvo stan. najemnikov, da se bo potem to društvo postavilo v bran brezvestnim navijalcem stanovanjskih cen. **Do nadaljnega pa naj plača vsak najemnik samo dosedanjo stanarino in ne povišane.**

Za naše viničarje.

OGLAS.

Načelstvo strokovne organizacije viničarjev sklicuje v nedeljo dne 14. t. m. ob 9. uri vse viničarje celega okrožja na zborovanje v prostorih restavracije »Maribor« v Mariboru, Grajski trg 1. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva o delovanju v l. 1922. (predsednik Konrad Žnuderl); 2. Pomen strokovnih organizacij (nar. poslanec Anton Brandner). 3. O zavarovanju zoper bolezen, starost in nezgode (preds. Konrad Žnuderl). Po končanem zborovanju skupna seja članov načelstva in delegatov krajevnih organizacij. Krajevne organizacije iz Haloz in ostalega dela ptujskega okraja bodo imele zborovanje z istim dnevnim redom v Ptuju v prostorih Narodnega doma kakor hitro mogoče. Dan in uro bo naznanilo načelstvo vsem zaupnikom, da to pravočasno razglase med pristaši in stanovskimi tovariši.

Dostop na ta zborovanja imajo samo viničarji obojega spola in kvečjemu še tudi tisti poslanci, ki so jih viničarji volili, da jim pribore boljše socijalne razmere. — Načelstvo Strok. org. viničarjev v Mariboru.

„BERSON“
gumijevi
podplati in podpetniki
prihranijo Vaši obutvi
nad polovico popravil.
Glavna zaloga
DRAGOTIN ROGLIČ
Maribor, Koroška c. 19, Telef. 157
Izdelovalnica KARO-čevljev.
Montaža brezplačna.

Tedenske novice.

Bivše naročnike »Jugoslavije«, ki so že vplačali naročnino za l. 1923, opozarjamo, da naj potom dopisnice na Upravo »Nove Pravde«, Ljubljana, Gradišče 7, naroče naš list. »Jugoslaviji« vplačani znesek jim priznamo kot naročnino.

Odgovorno uredništvo »Nove Pravde« je prevzel z današnjo številko tovariš Anton Brandner.

Seja širšega izvrševalnega odbora NSS se je vršila 6. januarja v dvorani mestnega magistrata v Ljubljani. Seje so se udeležili delegati vseh krajevnih organizacij v Sloveniji, kakor tudi zastopniki hrvatskih in srbskih centralnih organizacij iz Zagreba in Beograda. Na seji so referirali tovariši Deržič, Ambrožič, Tavčar, Brandner in Juvan. Po referatih se je razvila debata, v katero je poseglo več delegatov. Doseglo se je popolno soglasje in je dobilo strankino načelstvo točne direktive, kako naj izvrši predpriprave za volitve v narodno skupščino. Strankinemu načelstvu je naročeno, da po svoji uvidevnosti v najkrajšem času skliče izredni strankin zbor, ki bo definitivno sklenil, kako nastopi stranka pri volitvah. Potem, ko se je razmotrivalo še o organizaciji stranke, je načelnik stranke Iv. Deržič zaključil celodnevno sejo izvrševalnega odbora.

Poročila o seji izvrševalnega odbora NSS, ki se je vršila 6. t. m. so prinesli razni listi. Poroča se o vsem mogočem, samo pravega ne. Sanjari se tudi o republikanstvu, o skrajni levici itd. Kakor je že v oficijelnem poročilu povdarjano, je načelstvo podalo točno poročilo o delu stranke in prejelo navodila za vse predpriprave za volitve. Izvanreden občni zbor stranke bo odločil o nastopu. Radi tega pozivamo vse naše tovariše, da se ne dajo begati od raznih agitatorjev.

Na naslov poštnega ravnateljstva v Ljubljani. Naši naročniki iz Šiške, katerim dostavlja list pošta Ljubljana 7, se venomer pritožujejo, da dobivajo »Novo Pravdo«, ki jo oddaja uprava na glavni pošti ob petkih zvečer, šele v **pondeljek dopoldne, pogosto šele popoldne.** Zadnjo številko je oddala uprava v **posebnem paketu** (kot vedno) za Ljubljano 7 izjemoma v soboto zjutraj ob 6.30, kar pa je bilo še vedno pravočasno, ker odhaja pošta iz Ljubljane 1 šele ob 7. uri. Po Šiški se je dostavlajla v pondeljek popoldne. Da izsledi vzrok, je zadeva poštnega ravnateljstva. **Odločno zahtevamo, da se dostavlja list našim naročnikom v 1 km oddaljeni Šiški brezpogojno vsako soboto, ne pa črez tri dni, medtem ko so ga naši naročniki v Beogradu že davno prebrali.** — Uprava »Nove Pravde«.

Beležka. Pod tem naslovom smo ugotovili v zadnji številki, da je kavarna »Jadran« v Mariboru odpovedala naročnino »Nove Pravde«. Kakor se je sedaj ugotovilo, je bila odpoved namenjena nekemu drugemu listu. Kavarna »Jadran« je slej kot prej naročena na »Novo Pravdo«, kar naj naši somišljeniki vzamejo na znanje.

Kmetijski pouk po deželi. Oddelek za kmetijstvo priredi v nedeljo 14. januarja t. l. sledeče poučne tečaje in predavanja: v **Dolenji vasi** pri Ribnici, v šoli, ob 10. uri (o sadjarstvu in travništvu, pom. okr. ekonoma Zdolšek), v **Šmatrnem** pri Litiji (o obnovi vinogradov, okr. ekonom Kafol), v **Krškem** (o organizaciji mladinskih kmetijskih klubov, pom. okr. ekonoma Ambrož), v **Polju** pri Muljavi, v šoli, ob 14. uri (o racijonalnem gnojenju in ravnanju z gnojem, pom. okr. ekonoma Jereb), v **Podzemlju** ob 10. uri po maši v šoli (o kmet. izobrazbi in o živinoreji, pom. okr. ekonoma Konda), v **Domojncih** v Prekmurju ob 13. uri (o izboljšanju travnikov, pom. okr. ekonoma Pavlica), v **Grančanih** v Prekmurju (o živinoreji in izboljšanju hlevov (okr. ekonom Vojsk), v **Črni** pri Prevaljah (o pospeševanju živinoreje, okr. ekonom Wernig).«

Protestni shod stanovanjskih najemnikov, podnajemnikov in brezstanovalcev v Ljubljani. V sredo 10. t. m. se je zbralo na poziv društva stanovanjskih najemnikov okoli 5000 prizadetih v »Unionu« ter ogorčeno protestiralo proti brezglavemu stanovanjskemu zakonu in nič boljšemu pravilniku. Društveni predsed. g. Vencajz je obrazložil vse krivice, ki jih dela ta otrok »nekega ministrstva za socijalno politiko« našemu proletarijatu. Podal je tudi nekaj nasvetov o tem, kako naj postopajo stranke napram svojim nenasitnim gospodarjem. Glavno je to, kar smo mi že svetovali v zadnji številki »Nove Pravde«: za enkrat nič priznati, nobene izjave podpisati, temveč plačati točno staro najemnino. — Govorilo je veliko število najemnikov raznih slojev, povdarjalo se je tudi, da marsikateri najemnik hujše odira svojega podnajemnika kot gospodar njega. V obče so bila izvajanja povsem stvarna. Samo poslanec Kopač ga je »polomil«, ker je veliko poslušalcev smatralo njegov govor kot politično agitacijo ter začelo radi tega žvižgati. Kaj stvarno so govorili gg. Vencajz, nadučitelj Škulj in Rupnik. Naposled so sprejeli navzoči enoglasno resolucijo, ki zahteva, da se najemnina določi za vse prostore, za stanovanja, za obrtne in trgovske lokale tako v starih kakor v novih zgradbah proporčno dohodninskemu davku. Za uradnike, privatne nameščence in delavstvo, ki ne plačuje nobene dohodnine naj se določi maksimirana stanarina, ki ne sme presegati 3 odstotke dohodkov. Dalje zahteva resolucija, da imej društvo v merodajnih korporacijah in oblastih ne samo posvetovalno, marveč tudi soodločevalno pravico. Resolucija dalje naglaša tudi zaščito podnajemnikov.

Naša mladina.

»Bratstvo« v Žireh priredi dne 14. t. m. v Sokolskem domu veselico z burko »Skrivnostna pošta« ter s prosto zabavo in plesom.

»Bratstvo« v Ljubljani priredi v soboto, 13. t. m. ob 8. uri zvečer predavanje v salonu hotela »Lloyd« na Sv. Petra cesti. Predava br. Kragelj o Alojziju Gradniku, pesniku »Padajočih zvezd«. S tem se otvarja ciklus poljudnih predavanj, ki se bodo od sedaj dalje vršila vsako soboto v istem lokalu. Brez vstopnine!

»Bratstvo« v Ljubljani. V nedeljo, dne 14. t. m. točno ob pol 10. uri je sestanek vseh tamburašev in vaja pod vodstvom

zborovodje br. Mikolića. Točna udeležba je za vse tamburaše, ki mislijo nastopiti, dolžnost!

Izključeni člani. Občni zbor »Bratstva« v Ljubljani je odobril izključitev sledečih članov: Kavčiča, Paškulina, Saherja, Pfeiferja, Zalarja in Grobelška. Omenjeni člani so delali zahrbtno proti interesom društva ter vstopili v Mladinsko Zvezo, ki je pod protektoratom demokratskih mladinov in ima svoje prostore v tajništvu JDS.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta ted.	Pr. ted.
1 švic. frank stane	17.75 D	17.75 D
1 franc. frank stane	6.20 «	6.70 «
1 laška lira stane	4.55 «	4.70 «
1 češka krona stane	0.52 «	2.92 «
100 nemških mark stane	0.92 «	1.30 «
100 poljskih mark stane	0.50 «	0.50 «
100 avstr. kron stane	0.13 «	0.11 «
1 ogr. krona stane	0.04 «	0.04 «
1 bolg. lev stane	0.65 «	0.58 «
1 rom. lej stane	0.49 «	0.54 «
1 dolar stane	92.75 «	91.75 «
1 angleški funt stane	436.— «	433.— «

Razpredelnico čitajte tako: Ako hočete kupiti 1 laško liro, morate dati zanjo ta teden 4.55 D, prejšnji teden pa je stala 4.70 dinarjev.

Curiška borza.

	9. jan. švic. fr.	2. jan. švic. fr.
100 nem. mark stane	0.50	0.0725
100 dolarjev stane	529.25	528.25
100 angl. funtov stane	2450.—	2450.—
100 franc. frankov stane	35.25	39.20
100 laških lir stane	25.65	27.05
100 čeških kron stane	14.50	16.45
100 ogrskih kron stane	0.20	0.22
100 romunskih lejev stane	2.80	3.10
100 bolgarskih levov stane	3.50	3.65
100 poljskih mark stane	0.03	0.03
100 avstr. kron stane	0.0075	0.0075
100 dinarjev stane	5.60	5.50

Od 2. do 9. januarja so padle razen dolarjev in angleških funtov vse valute, dinar je nekaj pridobil. Občutno je padel francoski frank: od 39.20 na 35.20. Tudi laška lira ima tendenco navzdol. Hudo je bila prizadeta tudi nemška marka. Radi dalekosežnih političnih dogodkov, je pričakovati nadaljnega precejšnjega padca francoskih frankov, lir in nemških mark. Najbrže bodo padale tudi druge valute razun dolarjev, angleških funtov in švicarskih frankov.

LISTNICA UPRAVE.

Prispevki za tiskovni sklad. Zbirka na seji političnega kluba NSS dne 5. januarja, 21 D. — Zbirka na zborovanju zaupnikov in izvrševalnega odbora NSS dne 6. januarja 435 Din. Z zadnjič objavljenim zneskom se je nabralo vsega skupaj 496 D. — Srčna hvala vam! Prosimo pa nadaljnih prispevkov, ki se naj pobirajo ob vsaki priliki. Volitve so pred durmi in denar bomo zelo potrebovali.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani
Odgovorni urednik Anton Brandner.

IVAN JELAČIN, Ljubljana
Uvoz kolonijalne in špecerijske robe
Tvrdka ustanovljena leta 1888.
Solidna in točna postrežba.

Pozor! Ivan Bahovec, Ljubljana
Sv. Jakoba trg 7. Papir, galanterija, pisarniške potrebščine in vsakovrstne razglednice.

Proda se posestvo z dobro idočo gostilno
ob glavni cesti, po zelo ugodni ceni. Naslov pove upravništvo „NOVE PRAVDE“.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje voznih koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6.

Antikvarijat, knjigarna Hinko Sevar
Ljubljana, Stari trg 34
kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah

A. LEČNIK
juvelir in urar.
CELJE, Glavni trg 4.

Največja izbira
različnih pletenin, majic, nogavic, rokavic
pri tvrdki
A. & E. Skaberne, LJUBLJANA, Mestni trg št. 10.

Zlatnino in srebrnino, kakor ure vseh vrst
po najsolidnejših cenah ima v zalogi
Gosposka ulica 14 R. Almoslechner, Celje Gosposka ulica 14
Vsa popravila sa izvršujejo točno in najceneje!

KARL LOIBNER
Trgovina špecerijskega in delikatesnega blaga pri „Zvonu“
CELJE, KRALJA PETRA CESTA 17
se priporoča cenjenemu občinstvu.

Na drobno ČEVLJI Na debelo
Aleksander Oblat centrala Sv. Petra cesta 18 in 20
Podružnica: NOVI-SAD, Wilsonov trg št. 2.

JADRANSKA BANKA, BEOGRAD
Delniška glavnica: Din 60,000.000·—
Rezerva: . . . . Din 30,000.000·—
Podružnice:
Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb
Amerikanski odio.
Naslov za brzojave: JADRANSKA.
Afilirani zavodi:
JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

I. JAX & SIN
Ljubljana, Gosposvetska cesta
priporoča svojo bogato zalogo:
Pisalni stroji „Adler“
Šivalnih strojev
za rodbino in obrt.
Vozna kolesa
Styria, Dürkopp, Orožno kolo (Waffenrad)
Cenik zastonj in franko

Konfekcijska tovarna
Fran Derenda & Cie., Ljubljana
Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313.
Tovarna: Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.
Najmodernejša in največja tovarna moških dečjih in fantovskih oblačil.
Konkurenčne cene.

JOSIP JUG
LJUBLJANA, Rimska c. 16
PLESKAR in LIČAR za stavbe in pohištvo
se priporoča sl. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela. Izvršitev točna, cene zmerne.
Za vsa izvršena dela jamči dve leti.

Ljubljanska kartonažna tovarna
J. BONAČ-sin
v Ljubljani
izdeluje vsakovrstne kartonažne in papirne embalaže za lekarne, kemične tovarne, špecerijske, kolonijalne, modne in toaletne trgovine, slaščičarne itd.
Brzojav: Bonač, Ljubljana. Telefon interurban št. 307.

Kože divjih živali
v mali in veliki množini kupujem skozi celo leto:
D. Zdravič trgovina z usnjem Ljubljana
Sv. Florijana ulica št. 9.

Gradbeno podjetje
Ing. Dukić in drug
Ljubljana, Bohoričeva ulica 20
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela

Modna trgovina
A. Šinkovic nasl. Soss
Ljubljana, Mestni trg št. 19
priporoča svojo zalogo
pletenih jopic, rokavic, nogavic in zimskega perila.
Zelo ugodne cene!

SANKE! SMUČI!
Tovarna
Stane Vidmar
Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 75
Telovadne, športne in igralne potrebščine. — Železne konstrukcije, transportne naprave i. t. d.

ZALOGA ČEVLJEV lastnega izdelka
DRAGOTIN ROGLIČ
MARIBOR, KOROŠKA C. ŠT. 19
: I. nagrada in zlata kolajna obrtne razstave, Maribor 1922. :
„KARO“ Varstvena znamka.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Šelenburgova ulica štev. 1 :: (prej Slovenska eskomptna banka)
Kapital in rezerve Dinarjev 17,500.000·—
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavi: TRGOVSKA. Telefoni: 139, 146, 458.
PODRUŽNICE: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica
EKSPOZITURE: Konjice, Meža-Dravograd, Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

Konfekcijska trgovina O. BERNATOVIČ Ljubljana, Mestni trg 5.

Novica Popović, član glavnega odbora NSS v Beogradu:

Narodni socijalizem med našimi kmeti.

Čuvajoč v duši tradicijonalno pravo, je naš kmet vedno težil po nezavisnosti in svobodi, ker se zaveda, da tvori on v Srbiji 92 odstotkov in je tako vedno stvarni predstavnik narodne volje.

Naš kmet v Srbiji je politično tako zrel, da lahko trdimo, da je najzrelejši izmed vsega kmečkega stanu v naši zemlji. Doslej je bil prevaran z raznimi lažnjivimi programi in obljubami dosedanjih političnih strank; vojna je nanj tudi mnogo uplivala. On je mogel, četudi v vojni, zasledovati mnogo političnih novosti s tem, da je prišel v stik s Francozi, Amerikanci in Angleži, kakor tudi v robstvu, z Nemci in Avstrijci. Ti slednji so odnesli v srcih vračajoč se v domovino socijalno pravo in široki demokratizem. Naš kmet je za privatno svojino, v načelu za ograničenje kapitala. Ni ga idealizma, ki bi ga mogel prepričati o splošni svojini. Naš kmet ni internacijonalen, on tudi ne more biti, ker nima zagotovila in trdne podlage, da zopet ne pride v robstvo, ki ga je dosedaj drago stalo.

Radi navedenega leže v duši in zavesti našega kmeta načela narodnega socijalizma ali na žalost obstoja narodni socijalizem pri nas v Srbiji do zadnjega časa le kot teorija in ne kot ideja politične stranke. Tako se ni mogel naš kmet seznaniti s to novo idejo in zato ni čuda, če so v povojnem času imele vse ostale stranke v Srbiji toliko uspehov. (N. pr. komunizem, ki je v severni in južni Srbiji dobil 32 mandatov, zemljoradniki, ki so dobili istotam 25 mandatov itd.) Naš kmet je glasoval za te stranke brez dovoljnega poznanja njihovih programov, glasoval je celo za komuniste, četudi ni internacijonalen in se tudi ne strinja s splošno komunalno svojino ter takim ekonomskim sistemom.

Glasoval je samo radi tega, ker ni hotel, da ostane še nadalje poznani mu radikalsko-samostojni režim; prešel je iz skrajnosti v skrajnost samo radi tega, ker med skrajnostima ni obstojala nikaka sredina.

S pokretom svoje ideje po Srbiji je Narodno - socijalistična stranka dobila najbolji teren pri nas na kmetih. Ker je glavni strankin odbor v Beogradu brez vsakih finančnih sredstev, da bi lahko vršil potrebno agitacijo in odposlal svoje zastopnike med kmete, da jih seznani s programom NSS, in iz istega vzroka tudi ne more izdajati svojega glasila, s katerim bi seznanili široke mase s programom, ni misliti, da bi že pri prihodnjih volitvah imeli posebne uspehe med našimi kmeti in se zato ne bo čuditi morebitnim razočaranjem.

(Poročilo iz Beograda je jako razveseljivo. Vemo, da je naša ideja šele pred kratkim nastopila svojo pot po Srbiji in zato tudi nismo mislili na kake uspehe že pri teh volitvah. Naj se naša ideja le mirno razvija in pridobiva čimveč pristašev med brati Srbi. To nam bo porok, da pride tudi za nas dan zmage v celi Srbiji. Op. uredn.)

„Zasebni nameščenci, za Vaš denar gre!“

»Organizator« z dne 20. decembra 1922 opozarja pod gornjim naslovom zavarovance Pokrajinskega zavoda na proglas, katerega so »Združeni zasebni nameščenci« za Slovenijo in Dalmacijo z dne 12. decembra 1922 objavili po časopisju v Sloveniji in Dalmaciji. Ta proglas »Združenih zasebnih nameščencev« je podpisalo s polnimi imeni 24 tovarišev, ki so predstavniki in funkcijonarji raznih strokovnih organizacij zasebnih nameščencev.

Ljudje okoli »Organizatorja« skušajo v svojem glasilu podpisance predstaviti kot eksponente političnih strank, dočim se sami predstavljajo volilcem Pokojninskega zavoda pod firmo »Strokovna in nadstrankarska lista«.

Mi ugotavljamo:

1. Da se to »strokovno in nadstrankarsko listo« ni upal nihče od zasebnih nameščencev podpisati s svojim polnim imenom;

2. Da se je to listo podpisalo s splošnima firmama »Klub privatnih nameščencev Delavske zbornice v Ljubljani« in »Zveza društev privatnih nameščencev Slovenije v Ljubljani«.

Ugotavljamo nadalje, da tvorijo »Klub privatnih nameščencev delavske zbornice« **ne od nameščencev izvoljene, temveč celo proti njihovi volji** od vladnega zastopnika, kot eksponenta politične stranke, imenovane osebe. Ti protežiranci razumevajo svoje naloge kot člani Delavske zbornice na ta način, da rušijo stanovsko organizacijo zasebnih nameščencev. **Zveza društev privatnih nameščencev Slovenije, pa še danes sploh ne obstoji.** Vkljub vsemu trudapolnemu prizadevanju se »organizatorjem« te zveze še ni posrečilo pridobiti za njeno ustanovitev potrebnega števila članov. Ta namišljena zveza povdarja na zunaj strokovno in nadstrankasko stališče, v resnici pa hoče biti pomagalka v izvrševanju namenov gotove politične stranke.

To našo trditev potrjuje članek »Volitve v pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani«, objavljen v »Organizatorju« z dne 5. oktobra 1922. V tem članku pravijo »organizatorji« izrecno v drugem odstavku: »V zmislu svojega programa opušča zveza (društev privatnih nameščencev Slovenije) **za enkrat** vse delo v raznih panogah splošno gospodarskega in **političnega udejstvovanja«.** V četrtem odstavku istega članka pa nadaljuje: S tem se je Zveza depolitizirala in prepoveduje **do nadaljnega** aktivno in javno splošno politično delo eksponenta svojih organizacij«. S tem »organizatorji« sami jasno povedo, da »za enkrat« **javno** ne bodo nastopili kot politiki, pač pa bodo tembolj **tajno** delovali na to, da se njihova politična misija posreči pri socijalnih institucijah.

Tako torej izgleda njihovo nadstrankarstvo!

Nasproti trditvi »Organizatorja«, da za »Združenimi zasebnimi nameščenci« ne stoji nobena strokovna organizacija, ugotavljamo, da so tovariši, ki so podpisali proglas »Združenih zasebnih nameščencev« predstavniki raznih strokovnih organizacij, katerim se je pridružilo po večini tudi članstvo onih organizacij, katere šteje »Zveza« za svoje. Celo funkcijonarji teh poslednjih so spregledali nakane »organizatorjev« okoli »Zveze« ter so se pridružili poštenemu stremljenju »Združenih zasebnih nameščencev«.

Zatiranje slovenskega jezika po italijanskih oblastih.

Naši neosvobojeni bratje v Julijski krajini imajo dannadan priliko poblizje spoznavati laži - resnico o italijanski svobodi in kulturi. Ta kultura in svoboda vporablja vsa mogoča sredstva, da uniči vse, kar priča, da bivajo v tej krajini Slovani. Raba slovenskega jezika jim je trn v peti, zato jo po dobro zamišljenem načrtu omejujejo in zatirajo. V to svrho je tržaški prefekt te dni izdal nov odlok, ki odreja, da morajo biti v vseh občinah, v katerih nimajo italijanske večine, vsi javni napisi in pečati ali italijanski ali pa dvojezični, seveda mora biti pri dvojezičnih italijansko besedilo na prvem mestu. Naredba se mora izvršiti glede napisov do 15. marca t. l., glede pečatov pa že do 15. januarja t. l. — Pa tudi to nasilje ne bo italijanskim šovinistom pripomoglo do zaželjenega cilja — raznaroditve našega slovanskega življa, zasužnjenega po nenasitnem italijanskem imperijalizmu. Dan obračuna pride tudi za italijansko nenasitnost. Niste nas spečih, ne boste nas bdečih..!

Politična prerokovanja.

Dr. Maks Kemmerich in njegov prijatelj baron Stromer-Reichenbach sta iznašla nov način političnega prerokovanja. Pravita, da se da iz zgodovine človeštva natančno prerokovati tudi njegova bodočnost. Vsi dogodki se ponavljajo v gotovem času. In res, dr. Kemmerich je izdal leta 1913 knjigo, naslovljeno »Kavzalni zakoni svetovne zgodovine«, v kateri prerokuje svetovno vojno in njen izid. Skoraj vse, kar je v tej knjigi leta 1913 prerokoval, se je izpolnilo. Ali je bil to slučaj — ali pa je njegova znanost res prava. »Prager Tagblatt« se je obrnil na dr. Kemmericha, da bi povedal, kaj misli o letu 1923. Dr. Kemmerich je odgovoril in trdi, da se bo vse, kar napoveduje, zgodilo popolnoma sigurno, le to bi bilo mogoče, da se ta ali oni prerokovani dogodek ne bo izvršil že v letu 1923. Brezdvomno pa se bo v tem slučaju to leto pripravljal. — Dr. Kemmerich prerokuje: V Nemčiji bo izbruhnila velika meščanska vojna. Bojevalo se bo za tradicijo, kapitalno rento in podedovano posest proti levemu radikalizmu, proti odpravi kapitalne rente in podedovane posesti. V južni Nemčiji bodo zmagali brezdvomno kapitalisti, v severni najbrže socijalisti. Tako se utegne zgoditi, da bo Nemčija letos razpadla. — V Rusiji bo padel boljševizem. Prišla bo silno krvava reakcija. Dvomiti je, da bi zasedel car že 1923 svoj prestol, gotovo pa je, da se bo vrnil in da bo sedel na prestolu bolj varno, kakor so sedeli njegovi predniki.

Kdor misli, da bo vojna z mirovnimi pogodbami končana, bo kmalu videl, da se je zmotil. Vojna doba bo trajala še eno desetletje. Nova svetovna vojna, katero bodo naznanili streli že 1923, bo veliko strašnejša, kakor je bila ravnokar končana. V vojno bo zapleten skoraj celi svet. Med belo — in drugimi barvnimi rasami se bo bila odločilna bitka. Anglija bo sicer ostala, toda vzrujena bo do temelja. Natančnega izida se ne da povedati, toda gotovo je, da bodo Turki in Japonci dokazali, da so minuli časi, v katerih so belokožci vplivali le s svojim imenom. Nemčija najbrže ne bo zapletena v novo vojno, pač pa bo silno trpela, ker se bo njena valuta skokoma popravila; njeni produkti bodo postali dragi, ne bo jih mogla več prodajati, nastala bo silna brezposelnost, ki bo povzročila meščansko vojno.

Toda vsak si lahko sam izračuna bodočnost, če ima pred očmi, da se bodo ponovili v glavnih potezah dogodki, slični onim, ki so bili značilni za angleško in **veliko francosko revolucijo.** (Zgodovino francoske revolucije prinaša »Nova Pravda« ravno sedaj.) Predvsem se bo ponovno dokazalo, da se zgodovina ne dela z volilnimi listki, temveč z orožjem in da zmaga vedno tista manjšina, ki zna za svoje ideale tudi umreti. Borba v notranjosti nemške države ne bo smrtni boj in začetek konca, ampak bo, kakor popadki pri rojstvu novega gospodarskega reda, novega samozavestnega človeka, ki bo zagledal med grmenjem tpoov luč sveta. Dr. Kemmerich prerokuje prihod in zmago socijalizma.

Zbirajte za tiskovni sklad!

F. A. Mignet:

Zgodovina francoske revolucije.

1789—1814

(3. nadaljevanje.)

V tem času se je izvršila v opoziciji velika izprememba. Ministrstvu so pod Brienne-om nasprotovale vse skupščine v državi, ker jih je hotelo zatreti. Pod Neckerjem so se mu protivili vsi tisti zbori, ki so si želeli moči, ljudstvo pa hoteli zatirati. Ministrstvo je sedaj opustilo nasilje in se postavilo na stran ljudstva, toda imelo je zopet iste nasprotnike. Parlament se je boril za svoj ugled, ne za javni blagor, plemstvo se je pridružilo tretjemu stanu bolj iz sovraštva do vlade kot iz naklonjenosti do ljudstva. Vsaka izmed teh treh skupin je zahtevala državne stanove: parlament v nadi, da jih bo obvladal kot leta 1614, plemstvo v upanju, da bo zopet pridobilo svoj izgubljeni upliv. Parlament je torej predlagal, da se skličejo stanovi po vzgledu zbornice iz l. 1614*, toda javno mnenje je temu nasprotovalo, plemstvo ni hotelo o dvojnem zastopstvu tretjega stanu nič slišati, in nastal je razdor med obema stanovoma.

Dvojno zastopstvo tretjega stanu pa je bilo utemeljeno tako v napredku časa samem, kakor tudi v važnosti, ki jo je zadobil ta stan. Imel jo je tudi že v pokrajinskih skupščinah. Javno mnenje je govorilo vsak dan razločneje. Da bi mu ustregel, je sklical Necker z namenom, da bo združil s tem vse stanove, 6. novembra 1788 drugo skupščino odličnjakov (notablov), ki naj bi se posvetovali o sestavi državnih stanov in o volitvi njihovih zastopnikov.

Upal je tudi, da bo dobil od njih dovoljenje, da podvoji zastopstvo tretjega stanu, toda ni jih mogel pridobiti zase in se je moral odločiti za nekaj proti njihovi volji, kar bi bil moral sploh brez njih storiti. Necker se namreč ni znal izogniti prepirom s tem, da bi že kar v naprej odstranil vse težkoče. On sam ni predlagal podvojenja tretjega stanu, kakor tudi ne pozneje glasovanja po stanovih oziroma po glavah. Ko so se zbrali stanovi, drugo vprašanje, od katerega je zavisela usoda vlade in ljudstva, še ni bilo rešeno in je o njem odločala sila.

Necker je naposled pridobil državni svet za to, da je priznal tretjemu stanu dvojno zastopstvo, o čemer notabli niso hoteli ničesar slišati. Po kraljevi izjavi od 27. novembra naj bi znašalo število stanovskih poslancev najmanj 1000 in število zastopnikov tretjega stanu naj bi bilo enako skupnemu številu zastopnikov plemstva in duhovščine. Razun tega je dosegel Necker, da župniki lahko postanejo poslanci duhovskega, protestanti pa zastopniki tretjega stanu. Na volitve je imel parlament kaj malo vpliva, dvor pa prav nobenega. Plemstvo je volilo nekaj ljudstvu prijaznih poslancev, zvečine pa le take, ki so ostali zvesti svojim stanovskim interesom in so tretji stan ravnotako črtili, kakor oligarhijo* velikih družin na dvoru. Duhovščina je izbrala škofe in opate, ki so se zavzemali za privilegije, in pa župnike, ki so stali na strani ljudstva. Tretji stan je poveril svoje zastopstvo poučenim, trdnim v svojih željah enodušnim možem. Plemstvo je imelo 242 plemičev in 28 članov parlamenta; duhovščino je zastopalo 48 škofov, 35 opatov in 208 župnikov; poslanci tretjega stanu so bili po svojih poklicih: 2 duhovnika, 12 plemičev, 18 mestnih svetovalcev, 102 uradnika, 212 advokatov, 16 zdravnikov, 216 trgovcev in kmetovalcev. Otvoritvena seja državnih stanov je bila določena na 5. maj 1789.

Tako se je pripravljala revolucija; dvor se ji je skušal zastonj izogniti, kakor jo tudi pozneje udušiti. Pod Maurepas-ovim vodstvom je imenoval kralj ljudstvu prijazne ministre in poskušal razne reforme, pod vodstvom kraljice je nastavil dvorjane kot ministre in delal razne poskuse s silo. Zatiranje se je ravnotako slabo obneslo, kakor reforme. Ko se je zastonj obrnil na dvorjane radi prihrankov, na parlamente radi davkov, na kapitaliste radi posojil, se je ozrl po novem razredu davkoplačevalcev, izdal je poziv na privilegirance. Pozval je iz plemstva in duhovščine obstoječe »notable«, da naj prevzamejo del državnih bremen, kar so pa odklonili. Šele sedaj se je obrnil na celo Francijo in sklical stanove. Pogajal se je z raznimi zbori, predno se je obrnil na ludstvo, in šele ko so mu oni odpovedali, je apeliral na moč, katere posredovanja in pomoči se je najbolj bal. Raje se je posluževal skupščin posameznih stanov, ki so morale ostati vsled svoje osamljenosti, podrejenega značaja, kakor da bi se zaupal splošnemu zboru, ki bi kot zastopnik koristi vseh, združeval v sebi vso moč. Do te velike dobe so se od leta do leta večale vladine potrebe, rasel pa je tudi vsestranski odpor. Opozicija je prešla od parlamentov na plemstvo, od plemstva na duhovščino in od obeh na ljudstvo. V isti meri, kakor je ravno vsak od teh stanov pridobival na moči, je rasla njegova opozicija, dokler se niso združile vse te posamezne opozicije v opozicijo celega naroda, oziroma pred to utihnile. Stanovi so v svojih sklepih že obstoječo revolucijo le z besedo izrekli.

(Dalje prihodnjič.)

---

* V skupščini državnih stanov je bil l. 1614 tretji stan zastopan z istim številom članov kot vsak od drugih dveh in seveda od njiju, ki sta šla skupaj, vedno preglasovan. Zato so zahtevali sedaj njegovi (tretjega stanu) zastopniki toliko članov, ot jih bosta imela oba privilegirana stanova skupaj in pa glasovanje po glavah ne po stanovih.

* Vlada samo nekaj družin.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

V kajuti je bilo silno glasno, da so se posamezni glasovi le težko razločevali. Nenadoma pa nastane smrtna tišina.

Maskiranec se prikaže med vratmi. Možje se dvignejo s svojih sedežev in stoje čakajo, da se vodja vsede na gornjem oglu mize.

»Ste vsi tukaj?«

»Vsi, razen Jima.«

»Ali že veste, da je bil Jim aretiran?«

»Da, ravnokar smo čuli. Naša tovariša, ki stražita na policiji, sta to takoj zvedela.«

»Dobro, vsi poznate naše geslo: Vsi za enega, eden za vse, kaj ne?«

»Da, gospod.«

»Torej moramo Jima rešiti, naj stane, kar hoče!«

Glasno pritrjevanje se čuje.

Vodja dvigne roko in takoj nastopi globok molk.

»Kdo je bil v poslednjem času z Jimom skupaj?« vpraša nato načelnik.

Čokat mož z zvitim obrazom se dvigne.

»Jaz sem zadnji govoril z Jimom, gospod.«

»Tako, kje je bilo to?«

»Na cesti, nedaleč od Wellingtonovega trga. Zdelo se mi je, da se Jimu zelo mudi.«

»Ah, in ni povedal, kaj ima?«

»Da, dejal je, da je spoznal — neko dekle in da ima sestanek z njo.«

»Hm, dekle. Videli je niste?«

»Ne, gospod.«

»Zdi se mi, da se je londonska policija skrila za ženska krila,« meni porogljivo. »Jaz sam sem komaj ušel policijski vohunki. In gotovo je tudi Jim postal njena žrtev. Bil je vedno preveč zaupljiv, četudi sem ga večkrat svaril. Toda Jim mi je bil zvest drug. Ne smemo ga zapustiti v sili!«

»Ne, ne!« kriče kakor iz enega grla Jakovi tovariši.

Zopet zapove maskiranec mir.

»Gotovo so vsled Jimove neprevidnosti izvedeli, da je moj zaveznik, dasiravno sem prepričan, da v zaporu ne izda niti besedice o meni. Javnost o aretaciji do sedaj še ni izvedela. Ta dogodek skrivajo kot veliko tajnost. Toda naša vrla tovariša, ki poizvedujeta kot redarja na policiji, sta izvedela, kje imajo Jima zaprtega.«

Takoj sta stopila v ospredje oba moža, ki sta pod krinko policistov poizvedovala za vse policijske nakane.

»Kje se nahaja Jim?« vpraša maskiranec.

»V eni najtrdnejših celic policijske postaje. Zvezan je na nogah in rokah.«

Začujejo se polglasne kletve.

»Ali nista dejala, da so uvedli na policijski postaji neke vrste kontrolo?«

»Da, gospod. Vsi policisti so dobili kovinaste znake s svojimi številkami, ki jih morajo pokazati, ko vstopijo v postajo.«

»Aha, torej so začeli nekaj sumiti. Kako pa Vama je bilo mogoče, da sta prihajala še nadalje v postajo?«

»Tudi midva sva si dala napraviti take znamke,« je bil mirni odgovor. »Sedaj je vse pri starem!«

»Bravo!« ju pohvali maskiranec. »Že vidim, da razumeta svojo stvar in da znata tudi samostojno delati! Toda sedaj dalje! — Torej Jim se nahaja v jetniški celici?«

»Da, številka 24.«

»Dobro! Za njegovo oprostitev je na vsak način potrebno, da ga preje o tem obvestimo. Kdo prevzame to?«

Čokati mož stopi naprej.

»Jaz bi Vas prosil za to, gospod. Z Jimom sva najboljša prijatelja in vse poskusim, da ga osvobodim. Povejte mi, kaj mu naj sporočim, potem pa moram še vedeti, na katero stran je obrnjeno okence Jimove celice in pa katero je po številu.«

Vse je bilo tiho, kajti zdelo se je, da je nemogoče dati te podatke. Vodja pa se nalahno nasmeje.

»Torej, ljubi moji, zdelo se mi je že naprej, da bom moral skrbeti za Jimovo osvoboditev, zato sem prinesel načrt zaporov kar seboj.«

Začudeno mrmranje preleti vrste mož. Jak vzame iz žepa zganjen list, ga razgrne na mizo in večkrat zaporedoma skrbno prešteje začrtane celice.

»Torej celica 24 je obrnjena na južno stran poslopja. Okence je šesto, šteto od desne na levo. Vam to zadostuje, Dik?«

»Povsem. Sedaj pa potrebujem samo še pisemce, ki naj ga izročim Jimu, in glavo stavim, da bo imel vest še pred jutrišnjim večerom.«

Maskiranec iztrga iz svojega zapisnika list ter napiše nanj nekaj vrstic. Nato zgane papir in ga izroči Diku, ki ga skrbno shrani v žepu.

»Za enkrat ne moremo za Jima storiti nič drugega,« pravi vodja. »Počakati moramo njegovega odgovora. Je sicer kaj novega?«

Izmed tovarišev vstane eden.

»Gospod, krčmar »Britskega leva« pomaga policiji. Prej je bil na naši strani, sedaj pa nam je dal svojo krčmo tako uslužno na razpolago, da bi nas ugonobil. Ali naj moža za izdajstvo kaznujemo?«

»Ne,« odloči maskiranec. »Krčmar je v srcu še vedno naš, za to imam dokaze. Policija ga je pač ostrašila in prisilila. — Ve še kdo kaj važnega?«

»Z Jimom sva skupaj opazovala Clifford-a,« poroča eden izmed mož. »Stari je nemara zopet izsledil lepo deklico, vsaj včeraj sem ga videl, kako se je plazil okoli hiše v ..... ulici.«

Vodja ves razburjen hitro vstane: »Okoli katere hiše?«

»Pravijo, da je last nekega Morris-a,« odvrne mož, »in baje stanuje tam izvanredno lepo dekle. Sigurno jo Clifford zasleduje in —«

Končati ni mogel, kajti vodja vdari pri tej priči s tako silo s pestjo po mizi, da se zaziblje kajuta.

»Kaj? Ta ničvrednež se drzne?« zagrmi z močnim glasom. »Ha — — —« Naenkrat utihne. — Vsi opazijo, da se skuša s silo pomiriti, kar se mu pa le težko posreči. Njegovo težko dihanje zbranim jasno kaže, kaj se godi v njem. Končno se vzdigne s sedeža, kamor je bil omahnil. »Torej dobro je! Clifford-a bom sam opazoval. — Kdo ve še kaj novega?«

Zopet izpregovori eden od navzočih: »Nekaj dni sem so vsi policijski parniki pri Whitechaple na straži.«

»Kaj, mali parniki?«

»Da, gospod.«

»O, to me zanima. Je-li kdo izvedel, kaj išče policija na reki?«

»Da, gospod, ob bregu vozijo od sinoči dalje; vsak čoln, ki pelje zvečer po reki, natančno preiščejo.«

Maskiranec gleda zamišljen predse. Mari je moja skrivnost izdana? si misli. Na Jima se lahko zanesem. Raje se da usmrtiti, kakor da bi kaj izdal, in Tom še tudi ni bil izven moje hiše, odkar ga imam pri sebi. Tu tiči druga zagonetka. Da bi policija vedela za mojo ladjo, je izključeno. Sigurno preiskujejo le mesto, kjer sem zdrsnil po strmem bregu v vodo. Tam pa lahko dolgo iščejo!

»Kdo je še kaj opazil?«

Vsi molče.

»Dobro, sedaj pojdemo odtod. Vsak bodi na svojem mestu, kajti preti nam nevarnost, o tem ni dvoma. Črez dva dni se tu zopet snidemo — torej stori vsakdo svojo dolžnost!«

Možje se vzdignejo molče. Vodja jih pozdravi z roko ter se poda po ozkih stopnicah preko mostiča na breg. Ko pa je sam, in zavije v temno stransko ulico, izbruhne razburjenost, ki je divjala v njem že ves čas, odkar je slišal poročilo o Clifford-u.

»Ha, ta lopov se že drzne oblezovati mojo hišo, ki skriva najdragocenejši biser, kar jih je na zemlji. Ta lopov se drzne zalezovati moje vse, moje sladko dekle, da bi jo izročil svojemu baronu Hardy-ju. Toda to mu bom prekrižal. Pokažem mu, da sem to jaz, ki se mu je drznil približati. Doslej sem tega barona Hardy-ja le zaničeval, sedaj pa je mojega potrpljenja konec. Zapeljivec bo izkusil, kaj se pravi Jaka žaliti.«

Hitro koraka po temnih ulicah, semtertje postoji, če zagleda stražnika, ki vrši svojo službo v tem razvpitem delu mesta. Ti se malo zmenijo za samotnega moža; niti ne sanja se jim, da srečujejo londonskega strahu, morilca deklet — Jaka.

Čuden krovec.

Bilo je še zgodaj drugega jutra, ko se zglasi pri glavnih vratih osrednje policijske postaje mlad mož. S kapo v roki stoji pred vratarjem, ki ga motri z izkušenim očesom. Oblečen je v večkrat zakrpane hlače in delavski suknjič, v roki pa drži zvezan robec, iz katerega moli razno orodje.

»Kaj hočete?« vpraša uradnik.

»Pomočnik krovca Thomas-a sem. Včeraj je naročila policijska postaja, da je treba popraviti streho nad zapori. Prišel sem, da to opravim.«

»Tako? No, potem pojdite v onole veliko poslopje iz surove opeke in se tam zglasite. Vam bodo že odkazali delo.«

Delavec se poda črez dvorišče naravnost k dotičnemu poslopju, ne da bi se le količkaj oziral; zapore je moral dobro poznati. Pri hišnih vratih ga vstavi straža, naposled ga peljejo k nadzorniku, ki se ves togoten, da ga je krovec tako zgodaj prebudil iz sladkega spanja, zadere nad njim: »Mislite, da se morem sam za vse brigati? Če vas je kdo pri mojstru naročil, bo že najbrž treba popravila, jaz pa ne vem, kaj in kje. Preiščite si sami streho, kaj me to briga! Hej, Ben, peljite človeka pod streho!«

Delavec ne zine besedice, mirno sledi uradniku, ki ga pelje na podstrešje. Tu pregleduje krovec lego tramov in streho, naposled pravi uradniku: »Tu je še celo več slabih mest; trajalo bo pač nekaj ur, predno bom gotov!«

»Tako,« odvrne uradnik, »čakati ne morem. Ali imate vse pri sebi?«

»Vse, kar potrebujem, takoj lahko pričnem z delom.«

Ne da bi se še nadalje oziral na uradnika, prične zbirati svoje orodje. Kmalu je sam. Žarek veselja mu zdrsne preko odločnega obraza, ko spleza skozi odprtino na precej položno streho. Tu prične tolči in nabijati, toda vse le na videz. Medtem se pa pazno ogleduje, če ga kdo ne opazuje. Bliža se južnemu strešnemu delu in prične zopet tu razbijati, tako da bi ga vsak opazovalec smatral za pridnega delavca.

Toda čudno. — Krovec vzame v roke klopčič vrvice, priveže na konec črn predmet ter ga pazljivo ogleduje. Sedaj leze po štirih, se priplazi po trebuhu do strešnega roba ter pogleda črezenj v globino. »Štiri — pet — šest. Od desne na levo, to je prav. Da, to je okno številke 24, sedaj bo dobil naš Jim obvestilo, da smo na delu.« Še enkrat pogleda naokoli in, ker ne zapazi nič sumljivega, spusti počasi mali zavitek na vrvici do Jimovega okna.

Sedaj zaziblje vrvico, tako da prične zavitek nihati in udarjati na železni križ v Jimovem oknu. To poskuša tako dolgo, da se mu posreči spraviti zavojček skozi omrežje v celico. Takoj popusti vrvico, ki jo drži v levi roki, pri tem pa z desno zopet pridno nabija.

Gotovo je preteklo medtem četrt ure, ko začuti krovec, da Jim nateže vrvico. Takoj jo potegne na streho in odvije zavitek. Okoli svinčene uteži je bil ovit listek. Tudi svinčnik je bil poleg v zavoju. Takoj razvije krovec listek in bere:

»Stari prijatelj! Vkovan sem v verige, toda če mi spustiš doli obljubljeno pilo in ključ, da si žnjim odvijem na verigah vijake, bom mogoče pobegnil iz te pasje luknje. Poskusil bom vsekakor.

Pišem prav težko, ker me ovirajo verige. Spusti vse takoj doli, paznik pride šele črez eno uro.

Povej Jaku, da sem nem kot riba. Prokleta policijska špijonka me je sem spravila. No, samo da sem prost, bo že — — — — Jim.«

Krovec spravi mirno listek v žep, obenem pa izvleče dve pili prav posebne oblike in celo vrsto matičnih ključev, ki jih položi v robec, napravi iz vsega zavojček in ga skrbno poveže z vrvico.

Ko se je oprezno ozrl po dvorišču in ni nikogar opazil, spusti zopet zavojček v celico. Kmalu nato potegne prazno vrvico na streho, Jim je dobil, kar je potreboval.

Rezko se zasmeje krovec, zvije vrvico ter jo vtakne v žep. »Sedaj naj gleda Jim, kako pride iz tega kurnika. Storil sem zanj, kar sem mogel — več, kot je zahteval Jak. Zato pa je tudi Jim moj zvesti prijatelj, ki se ga ne zapusti kar tako. Tudi on mi je že pomagal iz kaluže. Spodobi se torej, da tvegam zanj svojo glavo.«

In zopet se spravi pridno na delo, ki ga v resnici ni bilo. Zopet tolče, zbija, pili, vrta, kakor bi hotel celo streho popraviti. Naposled, preteklo je že več ur, zbere in zveže svoje orodje in spleza v podstrešje. Veselo pesmico žvižgaje stopa mimo službujočega stražnika po stopnicah.

»No, je sedaj streha v redu?«

»Seveda, prav zadovoljni boste,« odgovori preoblečeni krovec dvoumno in koraka brezskrbno preko dvorišča. Tudi pri glavnih vratih ga nikdo ne ustavi.

Sedaj gre proti onemu delu mesta, ki leži ob Temzi. Na bregu se ozira, kakor bi koga pričakoval. Kmalu se mu približa mož, ki ga zaupno pozdravi.

»Se je posrečilo?«

»Bolje kot sem mislil; povej Jaku, da sem oddal Jimu dve izvrstni pili in vsakovrstne matične ključe. Z njimi se lahko oprosti okov, potem bo že sam poskrbel, kako se osvobodi.«

»Res, vražji človek si! To te bo Jak vesel!«

»Tudi jaz mislim tako, kajti Jima ima izmed vseh najraje. In tu imaš še pisemce iz ječe, oddaj mu ga. Iz njega bo posnel, da ni izdal Jim niti besedice o naših skrivnostih.«

»Ti, menim, da Jak v prihodnjih dneh že zopet nekaj namerava.«

»Ej, bo že spet spravil kako vlačugo na oni svet.«

»Najbrže bo tako, kajti nekaj tovarišev je dobilo nalog na skrivnem poizvedovati. Meni je prav. Kaj takega mi povsem ugaja. Najbolj se mi dopade vselej, kako iztika in teka ter se trudi policija. Zlasti lepo je bilo zadnjič, ko sta nas napadla dva policijska psa. Eden je hotel popasti ravno Jaka, ko ga ustrelim v uho. Kakor zajec se je prekobalil. Drugi je dobil svinec od Charley-a, da se je tudi takoj stegnil. Stražniki so tekli za nami, no, hvala lepa — kedaj smo bili že v zavetju! Jaka sem še videl, kako je zdrknil po bregu v Temzo. Kaj je pomagal policiji plašč, če ni bilo Jaka notri. Ha-ha-ha...«

Krovec se smeje žnjim. Vsak kdor ju je srečal, si je moral misliti, da ima pred seboj dva vesela tovariša.

»Povej mi,« vpraša eden od njiju, »zakaj pa skoči naš Jak vedno v Temzo?« Oni se smehlja skrivnostno. »Čakaj, da pride tvoj čas. Sedaj še nisi dovolj dolgo pri nas. Sploh jih ve to le malo, med njimi tudi Jim. Vsi smo morali priseči grozno prisego, da ne bomo nič izdali.«

»A tako, to je potem druga. Počakam torej, da me doleti ta čast, kajti za Jaka dam dušo in telo. Če ukaže, se mu dam takoj umoriti.«

»Isto je z menoj. Jak je mož, ki smo mu vsi slepo udani. Še nikdo ni videl njegovega obraza, pa vendar mu vsi zaupamo. Med nami ni izdajic in denarja imamo kot toče.«

»Samo odkod to Jakovo bogastvo?«

»Tega ne ve nihče, Jak ni o tem še nikomur nič omenil. Resnica je, da razpolaga z velikanskimi svotami in razsiplje med nami denar s polnimi rokami. Da, to ti je mož, ki mu ga ni para!«

Pri teh besedah se ločita. Krovec se poda v svoje stanovanje, njegov tovariš pa jo vbere po obrežni cesti in izgine v stranski ulici.

Ladja ponornica.

Krmarju Tomu se je izvrstno godilo. Dela je imel bore malo, živel je gosposko in dobival lepo plačo, ki si jo je lahko vso prihranil.

Radi skrivnostnih voženj s Terorjem si Tom ni belil glave in za to, da nosi skrivnostni kapitan vedno krinko, ima gotovo svoje razloge. Sploh pa veseli krmar ni pozabil, da je obljubil molčati kot grob.

Danes sedi zadovoljno v svoji sobi v Nabrežni ulici in strmi na list z napisom:

Danes zvečer naj bo vse pripravljeno za daljšo vožnjo.

»No, hvala bogu,« si misli Tom, »vendar pridemo enkrat malo ven. Sit sem že lenuharenja. Sicer se vozimo pod vodo, pa ravno to je nekaj posebnega, prav poseben občutek, če se peljemo pod najmogočnejšimi ladjami. Vraga, Teror je ladjica, ki je vredna, da je na svetu. Hej, to bi bilo nekaj, takole s tako ladjo pluti v Ameriko! Samo nekaj se mi pri tem čudno zdi, da se vozi kapitan samo po Temzi. Zadnjič sem moral celo nekaj ur ob bregu nanj čakati. E kaj, — saj se naj ne brigam za nič drugega kot za svoj posel, to bom tudi storil.« (Dalje prihodnjič.)